

Beheersing van arbeidsrisico's in het JBZ

Inleiding

Artikel 5 van de Arbowet (zie bijlage 1) verplicht de werkgever tot inventarisatie en evaluatie van de arbeidsrisico's. Er zijn verschillende instrumenten die hiervoor ingezet kunnen worden.

De omvang van het Jeroen Bosch Ziekenhuis, de verscheidenheid van risico's en de diversiteit aan risicocategorieën maakt dat een dergelijke inventarisatie vaak een doel op zich wordt. Leidinggevenden en medewerkers ervaren de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) als een papieren tijger. Bureau Arbo en Verzuim heeft daarom de afgelopen jaren een andere aanpak ontwikkeld. Er is niet gekozen voor een cyclus van een steeds herhalende volledige risico-inventarisatie en evaluatie, maar voor gerichte aandacht voor de specifieke risico's.

Uitgangspunt van de aanpak is dat werkgever en werknemer samen verantwoordelijk zijn voor veilige arbeidsomstandigheden. De aanpak kenmerkt zich door het werken met beheersgroepen voor de specifieke risico's. Deze zorgen ervoor dat er actueel en deskundig advies en ondersteuning in de organisatie aanwezig is. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van arbonetwerken waardoor het arbo- en milieubewustzijn van de medewerkers gestimuleerd wordt. Op deze manier kan de leidinggevende gericht aan de slag met de arbeidsrisico's die van belang zijn op zijn/haar afdeling en zo invulling geven aan de verantwoordelijkheid voor de goede arbeidsomstandigheden, zorg voor het milieu en adequate bedrijfshulpverlening.

Deze aanpak van beheersing van arbeidsrisico's die in het Jeroen Bosch ziekenhuis ontwikkeld is, draagt bij aan het veiligheidsbewustzijn op alle niveaus. De aanpak zorgt voor structurele aandacht en borging van de arbeidsrisico's zodat het JBZ voldoet aan artikel 5 van de arbowet. De aanpak is in de praktijk ontstaan en na instemming van de OR op 07-09-2010 door de Raad van Bestuur vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

JBZ wordt het meest patiëntveilige ziekenhuis van Nederland door een geïntegreerde aanpak van veiligheid: direct patiëntveiligheid, veiligheid van informatie en veiligheid van medewerkers. Systemen zijn belangrijke hulpmiddelen, maar het gaat om de houding en gedrag van medewerkers en leidinggevenden (risico bewustzijn, veiligheidscultuur). Het JBZ voert een preventief arbeidsomstandighedenbeleid met ondersteunende systemen en deskundigheid dat ervoor zorgt dat medewerkers veilig, gezond en met plezier het werk kunnen doen.

Context

Wet- en regelgeving

De aanpak om de arbeidsrisico's te beheersen is gebaseerd op in het verleden uitgevoerde risico-inventarisaties, de arbowetgeving en de arbocatalogus. In de arbocatalogus hebben werkgevers- en werknemersorganisaties vastgelegd welke arbeidsrisico's er in de ziekenhuizen zijn en welke oplossingen er zijn om deze risico's te voorkomen of te verminderen. De arbeidsinspectie gebruikt de goedgekeurde arbeidsrisico's van www.betermetarbo.nl als referentiekader bij inspecties.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden

- De verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden, het milieu en de bedrijfshulpverlening ligt bij de werkgever, de Raad van Bestuur. Deze verantwoordelijkheid is gedelegeerd aan het lijnmanagement. (Clustermanager en unithoofd.)

De leidinggevenden worden bij hun verantwoordelijkheden ondersteund door de verschillende arbonetwerken georganiseerd vanuit bureau Arbo & Verzuim en het Facilitair bedrijf.¹

¹ **Arbo & Milieucontactpersoon** (aantal 108): is iemand die tijdens zijn dagelijkse werkzaamheden aandacht heeft voor arbo & milieuzaken. Hij/zij probeert bewustzijn en gedragsverandering te stimuleren. In het werkoverleg brengt hij/zij de beide aandachtsgebieden regelmatig aan de orde.

Bedrijfshulpverleners (BHV-ers aantal 158): worden getraind om adequaat te kunnen handelen in geval van een calamiteit. Niet op elke afdeling is een BHV-er aanwezig.

Houdingscoördinatoren (Hoco's aantal 66): zijn medewerkers op de afdeling met extra aandacht voor fysieke belasting. Ze signaleren, maken zaken bespreekbaar in het werkoverleg en met collega's en dragen oplossingen aan.

Bedrijfsopvang (aantal:14): medewerkers die getraind zijn bij grote of kleine incidenten gesprekken te voeren met collega's die een schokkende ervaring hebben gehad. Medewerkers kunnen rechtstreeks contact opnemen met de bedrijfsopvangsers.

- De medewerkers zorgen ervoor dat ze op de hoogte zijn en blijven van de risico's op de afdeling en zich houden aan de gegeven instructies, voorschriften en gedragsregels².
- Clustermanager Facilitair bedrijf en Clustermanager Sociale Zaken: stelt beleid op, evalueert en toetst beleid.
- Bureau Arbo en Verzuim; ondersteunt de leidinggevenden en medewerkers bij de uitvoering van het beleid.
- Facilitair Bedrijf: ondersteunt de leidinggevenden en medewerkers bij de uitvoering van het beleid.

Aanpak beheersing van arbeidsrisico's

1. Inventarisatie van de risico's

- Beheersgroepen

Voor de belangrijkste risico's zijn er beheersgroepen ingesteld. (Zie bijlage 2). In de beheersgroepen zitten medewerkers met specifieke kennis en ervaring over het betreffende risico. Dit zorgt ervoor dat er actueel en deskundig advies en ondersteuning in de organisatie aanwezig is. De beheersgroepen brengen de risico's op zoveel mogelijk manieren onder de aandacht. Zij zorgen ervoor dat er risicogerichte inventarisaties kunnen plaatsvinden en benoemen per risico of een afdeling in de risicocategorie hoog, midden of laag valt. Zij verzorgen informatie over de risico's, scholing en zijn op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen.

- Incident Management Systeem (IMS).

Een andere manier om de risico's in beeld te krijgen is het Incident Management Systeem (IMS). Onveilige situaties en incidenten leiden tot uitval en schade voor de medewerker, en dus ook voor de patiënt en het ziekenhuis. Indien medewerkers tijdens het werk geconfronteerd worden met ongevallen, bijna ongevallen, onveilige situaties, agressie of geweld melden zij dit bij de leidinggevende en vullen digitaal het MIM (Melding Incidenten Medewerkers) formulier in. Door analyse van incidenten kan herhaling voorkomen worden en kunnen procedures of voorschriften worden bijgesteld. Zo kan reactief geleerd en erger voorkomen worden. Incidenten worden verbeterkansen.

- Risicobewustzijn

Tot slot wordt het algehele risicobewustzijn in de organisatie vergroot door een scala aan activiteiten rondom de arbozorg op verschillende niveaus in de organisatie, uitgevoerd door het bureau Arbo & Verzuim en Facilitair Bedrijf. (Nieuwsbrieven, bijeenkomsten, folders etc)

2. Aanpak en beheersing van de risico's

Het vervolg van de risico-inventarisatie is een plan van aanpak. De beheersgroepen ondersteunen de leidinggevenden bij het plan van aanpak samen met de deskundigen van bureau Arbo en Verzuim en het Facilitair Bedrijf. Ook de arbo- & milieucontactpersoon, houdingscoördinator of BHV'er vervult hier een rol in. De beheerscommissies zorgen voor allerlei instrumenten, richtlijnen, producten waar afdelingen gebruik van kunnen maken. (leidraad gevaarlijke stoffen, gevaarlijke stoffen database, cytostaticahandboek, hygiënerichtlijnen, informatie op intranet, folders, checklist introductie nieuwe medewerkers, stappenplan agressie etc.)

3. Meten, evalueren van de risico's en de aanpak en waar nodig bijsturen

De risico's en de aanpak ervan worden in meetbare termen opgenomen in elk jaarplan en alle PKKK rapportages, zodat management en Raad van Bestuur de voortgang volgen en waarnodig initiatief nemen om bij te sturen. Dit met deskundigheid van BAC, Bureau Arbo en Verzuim en/of relevante beheersgroep.

In reguliere beleidevaluaties worden, veelal op initiatief van de beheerscommissies, interne ontwikkeling of veranderende wetgeving door de HR adviseurs Beleid Advies en Control, Bureau Arbo en Verzuim of Facilitair Bedrijf verwerkt. De Raad van Bestuur rapporteert over de risico's en de aanpak in het jaarverslag.

Het benoemen van risicocategorieën en de kengetallen zorgt ervoor dat in de planning en beleidscyclus de aandacht voor gezond, veilig en prettig werken een plek krijgt.

Op deze manier kan de leidinggevende gericht aan de slag met de arbeidsrisico's die van belang zijn op zijn/haar afdeling en zo invulling geven aan de verantwoordelijkheid voor de goede arbeidsomstandigheden, zorg voor het milieu en adequate bedrijfshulpverlening.

² Alle nieuwe medewerkers ontvangen de digitale brochure: "Gezond, veilig en prettig werken in het JBZ."

Bijlage 1

Arbeidsomstandighedenwet

Artikel 5 Inventarisatie en evaluatie van risico's

- 1 Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een inventarisatie en evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze risico-inventarisatie en -evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers.
2. In de risico-inventarisatie en -evaluatie wordt aandacht besteed aan de toegang van werknemers tot een deskundige werknemer of persoon, bedoeld in de [artikelen 13](#) en [14](#), of de arbodienst.
3. Een plan van aanpak, waarin is aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de bedoelde risico's en de samenhang daartussen, een en ander overeenkomstig [artikel 3](#), maakt deel uit van de risico-inventarisatie en -evaluatie. In het plan van aanpak wordt tevens aangegeven binnen welke termijn deze maatregelen zullen worden genomen.
4. De risico-inventarisatie en -evaluatie wordt aangepast zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.
5. Indien de werkgever arbeid doet verrichten door een werknemer die hem ter beschikking wordt gesteld, verstrekt hij tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden aan degene, die de werknemer ter beschikking stelt, de beschrijving uit de risico-inventarisatie en -evaluatie van de gevaren en risicobeperkende maatregelen en van de risico's voor de werknemer op de in te nemen arbeidsplaats, opdat diegene deze beschrijving verstrekt aan de betrokken werknemer

Bijlage 2

Beheersgroep Fysieke belasting* (fysiotherapeuten, preventiemedewerker, adviseur arbeidsomstandigheden)

Beheersgroep Gevaarlijke stoffen* (preventiemedewerker, milieucoördinator, Inkoper, laborant)

Beheersgroep Cytostatica (oncologieverpleegkundige, preventiemedewerker, apotheker)

Beheersgroep Biologische agentia* (bedrijfsarts, ziekenhuishygiënist, preventiewerker, adv. arbeidsomstandigheden)

Beheersgroep Agressie, geweld en intimidatie* (adv arbeidsomstandigheden, coördinator bewaking beveiliging, bedrijfsjurist)

Beheersgroep Straling (bedrijfsarts, stralingsarts, stralingsdeskundige medische technologie)

Beheersgroep BHV* (BHV hoofden, BHV coördinator)

Beheersgroep Water (milieucoördinator, hygiënist, unithoofd FB, arts microbioloog)

Een **beheersgroep voor het risico Psychosociale arbeidsbelasting*** start uiterlijk per 01-01-2011.

De met * aangegeven onderwerpen komen overeen met de arbeidsrisico's die in de arbocatalogus algemene en categorale ziekenhuizen worden genoemd.